

Na *Zwanen zijn...* zag ik van Wederzijds nog *De ballade van Garuma* en nu dus *De Jeugd van Hitler*. Voor beide laatste produkties lijkt het theatrale vertalen van de thema's zich te herleiden tot pure agit-prop. In uitgesproken episodische vertellingen, met een filmische structuur, veel beweging en zang tonen zij telkens de onderdrukking van een kind en wat daar wel van komt. In *Ballade van Garuma* was dat opkomst en ondergang van een Zuid-amerikaanse voetballer, gemodelleerd op Diego Marradona. *De Jeugd van Hitler*, een tekst van de Zweed Niklas Radström uit 1984, werd hier op min of meer dezelfde wijze behandeld en de resultaten daarvan zijn ronduit problematisch. In kort bestek krijgen we te zien hoe baby Hitler evolueert tot de dictator die hij was, maar wel vanuit een zeer eng standpunt: de baby, kind, puber werd in een zodanig verknipt gezin geboren dat hij zijn 'onschuldige kinderlijkheid' moest laten vermoorden om te overleven. Daar begon een leven dat eindigde met zelfmoord in een Berlijnse bunker en de dood van miljoenen mensen, de ruïneuze grondvesten voor het huidige Duitsland.

De onmenselijke terreur die men op de scène wil tonen, wordt de toeschouwer op zo'n terroristische wijze de strot ingeramd dat men eerder geschokt wordt door het fanatisme waarmee deze acteurs hun rollen spelen. Ze nemen deze parabel zo serieus dat zij van bij aanvang een regelrechte muur optrekken tussen zichzelf, hun thema en het publiek. Donkere kleuren, zware grove klederen, een ijzeren wieg op wielen, veel gekletter, ellendig lawaai en geladen stiltes voor een zwart fonddoek, donkere speelvloer, gekarikaturiseerde personages, Nazi- en NSB-lieleden en parafernalia en hoog op het fonddoek tientallen foto's van in concentratiekampen omgekomen kinderen, waarbij telkens een stervensverhaal hoort. Als men met deze gerecupereerde Brecht-middelen wil waarschuwen tegen repressieve opvoedingsmethodes en onderdrukking van kinderen, dan schiet men hier met gevaarlijk los kruut: nergens wordt een kader gecreëerd voor het tijdperk waarin dat allemaal gebeurde, zodat het ergens in het ijle blijft hangen, hopen dat de jongste generaties nog perfect weten waar Hitler voor stond. De oorsprong van het waanzinnige Derde Rijk en nazisme herleiden tot de hoogst ongelukkige jeugd van Hitler is volslagen onzin. "Adolf Hitler was één van de grootste massamoorde-

naars uit de geschiedenis. Hij liet miljoenen mensen in concentratiekampen vernietigen." Natuurlijk klopt dat, maar deze omschrijving duidt op een verregaande bewustzijnsvernaauwing waardoor de complexiteit van het verleden ontkend wordt. Een groteske vereenvoudiging die bijna misdadig is, alle oprechte bedoelingen ten spijt. En als er dan één historische verwijzing komt dan is die godver nog verkeerd: de 'Anschluss' had plaats in 1938 en niet in 1939.

De fascinatie voor de verschrikkelijke en nauwelijks te vatten mythe die Wereldoorlog II stilaan wordt vindt men ook in *Kinderjaren* van Het Huis aan de Amstel en *Victor* van Teneeter. In beide voorstellingen loopt het goed fout.

Kinderjaren, een voorstelling door de makers opgedragen aan alle kinderen die leven in oorlogsomstandigheden, verzandt onderweg in zo'n weke wolligheid dat er zo iets als 'weezin' te voelen valt. Roel Adam schreef de tekst bij elkaar en put daarvoor uit niet de eerste de beste bronnen, o.m. Judith Herzberg en Mischa de Vreede. Maar het verhaal dat hieruit ontstaat en iets wil vertellen over hoe twee kinderen zich op moedige wijze door zulke uitzonderlijke omstandigheden als een wereldoorlog slaan, is aardig en braaf. En het loopt nog allemaal min of meer goed af, niet in het minst omdat de kinderen geholpen worden door twee commentatoren/ beschermengelen, die ondertussen nog een paar nevenpersonages spelen. Het moet zijn dat in het Huis aan de Amstel alleen maar aardige mensen werken, zij slagen er zelfs in de absurde krankzinnigheid van oorlog aardig te laten zijn. Aardig ja, als 'Tiny in oorlogstijd'. En niet dat het niet allemaal doordacht is, en verantwoord, professioneel, mooi gestileerd. Dat is Tiny ook. Alsof men in het werk stagneert na de zorg voor professionele vormgeving waarbij bovendien het vingertje de lucht in gaat.

Victor, van Teneeter is een losse bewerking van *Victor ou les enfants au pouvoir* van Roger Vitrac, en die tekst werd de vierde en laatste creatie van het Théâtre Alfred Jarry, opgericht in 1926 door Artaud, Vitrac en Aron. Bij Teneeter lijkt er gewoon geknipt in functie van stileren, van het creëren van 'leuke spelmomenten' - vaak groteske sjablonen. Zo wordt de dood van Victor, die bij Vitrac in zijn bed sterft temidden van een maalstroom van

koortsige beelden en halve inzichten, bij Teneeter een rituele hara-kiri van Victor. Bij Vitrac besluit Victor er gewoon mee op te houden en te sterven. Teneeter gaat de vraag naar het waarom gewoon uit de weg.

Post Scriptum: zeer grappig, lang stil zitten en moeilijk te begrijpen. Goed geacteerd. Het eerste deel vond ik het beste.

Compagnia Teatrale Piccoli Principi uit Firenze, het kleine gezelschap van Chiara Fantini, Alessandro Libertini en Veronique Nah namen een aparte plek in op dit festival. Zij presenteerden er drie voorstellingen: *Dodici*, *Vamp*, en de compilatievoorstelling *Post-Scriptum*. Alessandro Libertini, plastisch kunstenaar, benoemt hun voorstellingen als 'theatrale acties' en zegt: "Datgene wat getoond wordt is de realiteit en geen verzameling tekens die die realiteit vervangen; datgene wat verteld wordt toont zich als zichzelf. De acteurs voeren praktische handelingen uit om een vorm buiten zichzelf, maar niet vreemd aan hen, te definiëren. Deze handelingen zijn waardevol voor de functies die ze onderstrepen." (Piccoli Principi: *Entre arts plastiques et théâtre*). *Dodici* of *Twaalf* is een gebeuren waarbij de 4 basiselementen, 3 elementaire kleuren, de 3 instrumenten en dag en nacht aan de basis liggen. Een lang gedicht dat als 'schrijfmateriaal' dient, legt een imaginaire band rondom de 12 blokken. De twee uitvoerders wikkelen hun reeks aan handelingen af, geconcentreerd en geduldig bezig in de grootste vanzelfsprekendheid. Ze toveren een onafgebroken ketting aan zintuiglijke indrukken tevoorschijn, en voor diegenen die ouder dan vier jaar zijn, een subtiele reeks verwijzingen naar de hedendaagse kunstgeschiedenis.

Van even grote intelligentie getuigt *Post-Scriptum*, een trilogie van korte acties: *Io comme Dio*, *A Ida en Toscanah*. Met achtereenvolgens spiegels, een levend standbeeld en een reusachtige portretfoto als basisbestanddeel schetsen deze drie acties eenzaamheid, liefde en de herinnering daaraan, met in de kantlijn o.m. Verdi, Callas en Toots and the Maytals naast Michel Tournier.

Vamp bleek als sluitstuk van de reeks ook het meest theatrale in zijn impact. Veronique Nah kleedt zich om en om en maakt zich op tot zij een perfecte vamp is geworden, een mannequin in wit. Alessandro Libertini begeleidt